

El bòsc de Carlac, el confí de l'Aran

Marta Monedero
Periodista

A finals del segle XVIII, Bausen comptava amb més de 500 residents. Avui en són una trentena, que vetllen per conservar la identitat pròpia

Bausen encarna l'essència de la Val d'Aran. L'últim poble pirinenc de Lleida abans de la frontera amb França evoca una estampa de conte. Les pistes d'esquí són lluny. No hi arriba el transport públic i s'hi accedeix per una carretera que s'enfila fins a aquest nucli ple d'històries, llegendes i camins com ara el del bòsc de Carlac.

A l'entrada de Bausen, es troba el primer safareig; el segon se situa a la part alta. Així, tothom s'estalviava haver de travessar el poble amb la roba xopa. Una altra bona idea, més recent, és l'aparcament de l'entrada per als vehicles dels visitants. Fa olor de muntanya, el temps s'alenteix i les pedres parlen. Les teulades de pissarra es rematen amb esglaons per evitar el pes de la neu i les façanes exhibeixen balcons de fusta orientats a migdia, amb algunes banderes araneses esteses al sol.

Diu la llegenda que als habitants de Bausen se'ls coneix com a *cernalhèrs* perquè, un bon dia, un veí va veure una *cernalha* (llangardaix), amb un objecte brillant a la boca, i va pensar que era una moneda. Quan el rèptil va escolar-se per una escletxa de la torre de l'església, el veí va mobilitzar tothom per desmuntar el campanar. Després de molt feinejar, van acabar trobant el llangardaix atemorit, amb una fulla de faig daurada a la boca, que anunciava l'arribada del blanc hivern.

A finals del segle XVIII, Bausen comptava amb més de 500 residents. Avui en són una trentena, que vetllen per conservar la identitat pròpia, amb costums com ara clavar dues fulles de llorer en forma de creu a la porta d'entrada de les cases per espantar els mals esperits. Les fulles es beneeixen cada Diumenge de Rams a l'església de Sant Pèir, d'on surt el camí cap al Coret, l'esplanada als afores del poble, presidida per un til·ler majestuós, una creu de fusta i una gran panoràmica, amb l'Aneto i la Maladeta al

S'hi respira aquella pau que només es percep anant a peu

fons. En abaixar la vista, es distingeix el riu Garona, que marca el perfil atlàntic de la Val d'Aran.

El Coret també acull un cementiri civil amb una única tomba. Cal remuntar-se a principis del segle XX per conèixer-ne la història. Una parella jove, la Teresa i el Cisco, volien casar-se, però el capellà els demanava diners perquè eren parents llunyans i els calia una dispensa. Com que no podien o no volien pagar-la, la Teresa i el Cisco van viure el seu amor al marge de l'església. A trenta-tres anys, la Teresa va morir de pneumònia i el capellà es va negar al fet que fos enterrada en el cementiri religiós, però el veïnat va cavar una fosa a Coret, on encara reposa.

En deixar unes antenes a la dreta, la ruta circular del camí de Carlac descendeix d'entrada i tot seguit va escalant un desnivell de 350 metres. En aquest tram, una avellaneda conviu amb freixes, roures i boix grèvol. S'hi respira aquella pau que només es percep anant a peu. Com diu Irene Solà a *Canto jo, i la muntanya balla*: "S'hi està bé, en aquest bosc. En aquest tros de terra. En aquest tros de món". Un cop de vent esquinça el silenci i pentina la veïna vall de Toran,

Rafael López-Monné | IDAPA

sota la mirada de Canejan, el poble repenjat en el vessant solà de l'altra banda del riu Garona.

El recorregut de 6,5 quilòmetres s'ha de fer seguint les marques vermelles i blanques del GR 211. Aviat gira cap al nord per anar en paral·lel a un mur de pedra seca. Una tanca de fusta fa de portalada a l'obaga, amb la verdor abundant de la molsa vellutada. El llit de fulles tardorenques del camí aguditza la sensació de ser en un espai màgic, on els faigs centenaris ensenyen a veure el bosc. La fageda de Carlac dibuixa formes sinuoses, gairebé animades, herència de la tècnica d'escapçar, amb què es tallava una branca i en sortien dues de noves. L'ús d'aquesta arbreda per treure fusta i fer carbó vegetal ha propiciat que el faig acabi sent-ne l'espècie dominant en tenir

una major capacitat per a regenerar-se. Resisteixen, però, alguns bedolls.

És inevitable imaginar que en qualsevol moment apareixerà un alegre follet en baixar per un barranc amb un fil d'aigua que se supera gràcies a una passera. El sender gira cap al nord-est i es regira per redreçar el rumb. Un pont permet deixar enrere l'arriu des Lauadors —el riu dels rentadors, també conegut com a arriu des Bords—, més endavant s'obre

**El llit de fulles
tardorenques del camí
aguditza la sensació
de ser en un espai
màgic, on els faigs
centenaris ensenyen
a veure el bosc**

una clariana i apareixen Es Bòrdes de Carlac, els antics refugis dels pastors i els ramats, que atresoren trossets d'història. Les bordes són icones del patrimoni cultural pirinenc i, sens dubte, la millor manera de contemplar-les és arribant-hi a peu. Cal continuar pujant fins a girar cap al sud i arribar a Era Còsta des Tucs, el punt més alt de la ruta (1.232 metres). Altra vegada es coincideix amb l'arriu des Lauadors i s'acaba accedint al Coret de Pan. Bausen és a sota, encara no es veu.

Només queda anar perdent altura entre avellaners, freixes, falgueres i ginestes fins que el camí es precipita cap a les Bòrdes de Sacrotz. Apunta alguna guia que no és improbable topiar-se amb un os bru. De fet, l'antic nom de la població era Balsen o Bolson, que significa «territori de l'os». Aviat es veuen les primeres cases, que posen fi a la caminada per la fageda de Carlac, una via excel·lent per entendre les singularitats del confí de la Val d'Aran.

**La fageda de
Carlac, una via
excel·lent per
entendre les
singularitats del
confí de la
Val d'Aran**

ITINERARI

Punt de sortida i arribada: Bausen

Temps: 2.30 h

Distància: 5,2 km

Desnivell: 170 m

Més informació:

www.sompirineu.cat/histories-i-camins/amants-bausen

Rafael López-Monné | IDAPA